

Kursoppgave i miljørett, 2. avdeling

I

Firmaet Vindkraft satset på bygging av vindmøller for produksjon av elektrisitet. Dette var i tråd med Stortingets og Regjeringens ønske om å utvikle fornybare energikilder, bl.a. som alternativ til gasskraftverk. I Øygarden kommune fant Vindkraft et område som egnet seg godt for en vindmøllepark. Det lå ut mot havet og besto av småskog og naturskjønne strandområder. Området lå i nærheten av tettstedet Uthavn. Det var et populært friluftsområde særlig for de ca 100 innbyggerne i Uthavn, men også for den øvrige befolkningen i Øygarden kommune. En del av området tilhørte kommunen og var regulert til friluftsområde etter plan- og bygningsloven (lov 2008 nr. 71 – pbl.) kapittel 12, jfr. særlig § 12-5 nr. 5. Resten av området, som lå ned til sjøen, hadde Vindkraft kjøpt noen år tidligere. Det var lagt ut til landbruks-, natur- og friluftsmål ("LNF-område") i arealdelen til kommuneplanen for Øygarden, jfr. pbl. § 11-7 nr. 5. Det var ikke gitt utfyllende bestemmelser etter pbl. § 11-11. I området lå det bl.a. et viktig hekkeområde for sjøfugl.

Prosjektet gikk ut på å bygge 15 vindmøller av ca. 40 meters høyde. Det ville være nødvendig å bygge vei inn i området og mellom vindmøllene for å gi tilgang til regelmessig kontroll og reparasjoner, samt føre en ny kraftlinje ut av området. Tre av vindmøllene og en del av veianlegget ville ligge mindre enn 100 meter fra sjøen.

Vindkraft presenterte saken for kommunens ledelse, som stilte seg positiv. Anlegget ville skaffe kommunen både "blest" og noen hardt tiltrengte arbeidsplasser, særlig i anleggsperioden.

Det arealet Vindkraft ønsket, omfattet blant annet ca. 1/4 av det regulerte friluftsområdet. Dette måtte omreguleres. Kommunen utarbeidet selv forslag om endring av reguleringsplanen for dette området fra friluftsområde til næringsbebyggelse, jfr. pbl. § 12-5 annet ledd nr. 1. Siden dette bare utgjorde en liten del av hele det regulerte friluftsområdet, mente rådmannen at kommunestyret ikke behøvde å behandle saken. Den kunne behandles og avgjøres av kommunens utvalg for plansaker som en "mindre endring" etter pbl. § 12-14 annet ledd, mente han. Og siden kommunen var eneste grunneier, mente han det ikke var nødvendig å innhente uttalelse fra andre i saken, jfr. § 12-14 tredje ledd. Utvalget for plansaker vedtok reguleringsendringen.

Fordi vindmølleanlegget måtte ha konsesjon etter energiloven, trengte det ikke byggetillatelse etter reglene i plan- og bygningsloven §§ 93 flg.¹ Det var likevel nødvendig med dispensasjon fra kommuneplanens arealdel etter pbl. kapittel 19 for den delen som lå i LNF-området. Vindkraft søkte om dispensasjon. Saken ble behandlet på vanlig måte, og planutvalget i kommunen innvilget søknaden.

Blant innbyggerne i Uthavn var meningen om prosjektet sterkt delte. De fleste var positive, men mange var også imot. De mente vindmøllene ville ødelegge fuglelivet og andre

---

¹ Dette følger av forskrift av 24. juni 2003 nr. 749 om saksbehandling og kontroll i byggesaker, § 7.

naturverdier i området. Ca 50 av kommunens innbyggere gikk sammen og etablerte en aksjonsgruppe for å stanse vindmøllene.

Aksjonsgruppa påklaget både reguleringsvedtaket og dispensasjonsvedtaket. Den mente endringen av reguleringsplanen ikke var skjedd på lovlig måte, og at reguleringsvedtaket derfor var ugyldig. Utbyggingen var dessuten i strid med forbudet i pbl. § 1-8 mot å bygge i 100-metersbeltet langs sjøen. Heller ikke dispensasjonen var rettslig holdbar, mente den. Pbl. § 19-2 ga ikke hjemmel for å dispensere fra planen i et tilfelle som dette, og det var uansett ikke adgang til å behandle et så omfattende tiltak som en dispensasjonssak.

Kommunen mente prinsipielt at klagen måtte avvises fordi gruppa ikke hadde rettslig klageinteresse. Subsidiært mente kommunen at både reguleringsendringen og dispensasjonen var lovlig, og at forbudet i pbl. § 1-8 ikke gjaldt i dette tilfellet.

II

Vindkraft søkte også konsesjon for anlegget etter energiloven (lov 1990 nr. 50) kapittel 3. I forbindelse med denne søknaden ble det utarbeidet en konsekvensutredning etter reglene i plan- og bygningsloven kapittel 14 med forskrift.² Konsekvensutredningen dokumenterte områdets verdi som friluftsområde. Den redegjorde også for betydningen av hekkeområdet for flere fuglearter, men konstaterte at det var usikkert hvilke virkning utbyggingen kunne få for fuglelivet. Også under behandlingen av konsesjonssaken kom det fram sterke protester både fra aksjonsgruppen og andre.

Til tross for miljøkonsekvensene og protestene innvilget Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) søknaden med hjemmel i energiloven §§ 3-1 flg. Begrunnelsen var behovet for fornybar energi. Det ble imidlertid satt som vilkår at Vindkraft gjennomførte biologiske undersøkelser over 10 år for å se om fuglelivet ble skadet. Etter påtrykk fra kommunen ble det også tatt inn et vilkår om at Vindkraft ervervet og opparbeidet et strandområde tilsvarende det som ble ødelagt, som kunne stilles til disposisjon for allmennheten.

Vindkraft påklaget avgjørelsen til Olje- og energidepartementet og hevdet at det ikke kunne stilles vilkår om biologiske undersøkelser og erverv av et annet friluftsområde med hjemmel i energiloven.

Også aksjonsgruppa klaget på vedtaket. Den begrunnet sin klage med at det ikke var lagt tilstrekkelig vekt på de mulige skadene for fuglelivet. Den hevdet at kapittel II i den nye naturmangfoldloven (lov 2009 nr. 100) kom til anvendelse i saken, og at vedtaket var i strid med flere av prinsippene der, særlig §§ 8 og 9. NVE hevdet prinsipielt at de ikke var bundet av naturmangfoldloven i deres skjønnsutøvelse etter energiloven. Subsidiært mente NVE at prinsippene i lovens kapittel II bare var ment som retningslinjer og ikke innebar rettslige skranker for myndighetenes skjønnsutøvelse.

---

² Forskrift av 26. juni 2009 nr. 855 om konsekvensutredninger.

III

I den videre korrespondansen om saken, fremholdt Vindkraft at det ikke var noen saklig grunn til å stanse vindmølleutbyggingen ut fra hensynet til fuglelivet: ”Vår bransjeforening sitter med omfattende dokumentasjon som viser at skadene av vindkraft på fuglelivet er minimale.” Selskapet sendte departementet en utredning om konsekvenser av vindkraft utenfor kysten av Nederland. Saksbehandleren i departementet Berit Ås ba om å få se dokumentasjonen av mulige konsekvenser langs norskekysten, men dette hadde ikke selskapet. ”Da bryter dere miljøinformasjonsloven”, skrev Berit. ”Vi har ikke plikt til å legge fram informasjon vi ikke har”, svarte selskapet.

IV

Olje- og energidepartementet tok ikke klagen fra Vindkraft og aksjonsgruppa i Uthavn til følge og opprettholdt den tillatelsen NVE hadde gitt.

Aksjonsgruppa ga seg imidlertid ikke. Da det etter valget samme høst ble regjeringsskifte, oppsøkte den straks den nye olje- og energiministeren og ba henne trekke tilbake det tidligere konsesjonsvedtaket, med henvisning til energiloven § 10-4 (tidligere § 7-4). Som et minimum krevde gruppa at konsesjonen ble endret slik at den bare omfattet halvparten så mange vindmøller, og at disse ble plassert så langt fra fuglenes hekkeområde som mulig.

Programmet til statsrådets parti la stor vekt på miljøvern, og oppgaven med å bevare biologisk mangfold var nevnt spesielt. Da hun fikk opplyst at Vindkraft ennå ikke hadde startet arbeidet med vindmølleparken i Øygarden, ba hun Regjeringsadvokaten om en uttalelse om den rettslige adgangen til å trekke konsesjonen tilbake eller endre vilkårene slik aksjonsgruppa foreslo. Hun ville også vite om domstolene kunne overprøve et eventuelt vedtak om å trekke tillatelsen tilbake.

V

Da aksjonsgruppa skjønnte at statsråden var ”på glid”, fremmet den forslag for Miljøverndepartementet om at hele området der vindmøllene var planlagt, ble vernet som naturreservat etter reglene i naturmangfoldloven. Miljøvernministeren syntes umiddelbart det var en god idé. Hun spurte departementsråden om Vindkraft som grunneier ville ha krav på erstatning, og om dette eventuelt kunne bli dyrt. ”Det kommer an hvordan den nye erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 50 skal forstås”, svarte departementsråden.

Drøft rettsspørsmålene oppgaven reiser.

(Oppgaven er utarbeidet av professor Hans Chr. Bugge)

